
ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 343.144 (477)

ШЕСТОПАЛОВА Людмила,

к. юрид. н., с. н. с., професор кафедри загальноправових дисциплін
Київського національного торговельно-економічного університету

ПОНЯТТЯ ВИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВІ

Розглянуто науково-теоретичні, законодавчі і практичні юридичні підходи до поняття вини як міжгалузевого інституту права та суміжних з ним понять, варіативність (парність) уживання однокорених термінів цього смислового гнізда в юридичних текстах, наведено їх приклади. Обґрунтовано та запропоновано уніфікований підхід до вибору та правильного застосування в праві юридичних термінів цього смислового гнізда.

Ключові слова: вина, винний, винуватий, винуватість, обвинувачений, обвинувачення, правнича лінгвістика, провина.

Шестопалова Л. Понятие вины в украинском праве. Рассмотрены научно-теоретические, законодательные и практические юридические подходы к понятию вины как межотраслевого института права и смежных с ним понятий, вариативность (парность) употребления однокоренных терминов этого смыслового гнезда в юридических текстах, приведены их примеры. Обоснован и предложен унифицированный подход к выбору и правильному применению в праве юридических терминов этого смыслового гнезда.

Ключевые слова: вина, виновный, виноватый, виновность, обвиняемый, обвинение, юридическая лингвистика, проступок.

Постановка проблеми. За своїм значенням і роллю для юридичних наук правнича лінгвістика, перебуваючи на стику кількох соціогуманітарних наук, завдяки своєму призначенню, напрацюванням та можливостям наближається до філософії права, методології права чи загальної теорії права. Володіючи інструментарієм, який

застосовується для вирішення багатьох теоретичних питань права, можна зняти внутрішні суперечності щодо розуміння сутності понять, якими оперують теорія права, галузеві юридичні науки та практична юриспруденція, впорядкувати зовнішні форми права, уніфікувати законодавче поле тощо. Одним з найбільш вживаних методів щодо правових об'єктів є терміно-юридичний. Поки що арсенал можливостей правничої лінгвістики застосовується теоретиками права та правниками загалом недостатньо та спорадично, а тому мовленнєве оформлення юридичної діяльності, законодавчі тексти, науково-правова комунікація, навіть окремі титульні елементи догми права містять суперечності, подвійне тлумачення, невиправдану термінологічну синонімію тощо. І це гальмує розвиток права та ускладнює виконання його функцій. Найбільш показовими в цьому плані є терміни на позначення правових категорій та міжгалузевих інститутів права.

Право, як підсистема культури, постійно розвивається та швидко змінюється. «Живе» право як право-творець, право-джерело, право-реалізатор завжди випереджає позитивне (юридизоване, державно-унормоване), воно набагато ширше та гнучкіше за останнє. Легітимація (юридизація) нових правових відносин і способів їх регулювання щоразу потребує певної напруженої науково-теоретичної роботи й глибокого проникнення в їх сутність щодо правового обґрунтування та адекватності формалізації, в тому числі послуговуючись юридичними термінами, поняттями, категоріями. Тому в праві, в теорії права залишається багато питань, які вирішуються за допомогою правничої лінгвістики. Йдеться про «делімітацію» лінгво-юридичного поняття «вина», розуміння та правильність і легальність паралельного вживання інших юридичних термінів цього понятійно-сміслового гнізда (винність, винуватість, винний) у мові права, а також інших однокореневих юридичних термінів (провина, винуватий, винний, невинність, невинуватість і т. д.), їх «демаркацію» в законодавстві, оскільки єдиних усталених підходів ані законодавством України, ані юристами-практиками чи науковцями дотепер не напрацьовано.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча відповідні дослідження проводилися зарубіжними науковцями [1–2], для вітчизняної юриспруденції наукові розвідки та напрацювання з цього питання іноземними мовами можуть мати тільки факультативний характер. З огляду на інформативність, не можна заперечувати їх певне факультативне значення. Українські науковці, які на дисертаційному рівні переймалися юридичним тлумаченням вини – Р. В. Вереша [3], Н. В. Греса [4], О. Л. Мартенко [5] та ін. Разом з тим, у герменевтичному співвідношенні юридичного змісту вини та нормативного лінгво-юридичного оформлення терміноформи цього поняття і суміжних з ним однокореневих слів зупинитися ще зарано. Лише окремі наукові рекомендації витримали перевірку на правність, але і їх не сприйняли практики, а правнича лінгвістика не розглядала належним чином це питання.

Мета статті полягає в узгодженні правових підходів і впорядкуванні юридичної термінології на позначення правової категорії та інституту вини в праві та його галузях й інших однокореневих термінів.

Матеріали та методи. Інформаційною базою дослідження стали чинні нормативно-правові акти України й актуальні праці вітчизняних науковців. Застосовано загальнонаукові та спеціально-наукові методи, зокрема структурно-системний – для з'ясування субординаційних і семантико-юридичних зв'язків досліджуваних правових категорій, а також порівняльно-правовий і лінгво-правовий – з метою визначення конфігурації споріднених юридичних термінів тощо.

Результати дослідження. Основний Закон України – Конституція України – кілька разів послуговується термінами зі смислового гнізда, що концентрується навколо слова «вина», де корінь *-вин-*. Стаття 62 Конституції проголошує: «Особа вважається *невинуватою* (тут і далі курсив автора – Л. Ш.) у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її *вину* не буде доведено в законному порядку і встановлено *обвинувальним* вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою *невинуватість* у вчиненні злочину. *Обвинувачення* не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності *вини* особи тлумачаться на її користь» [6].

Не поновлюючи питання щодо ранжирування правової джерельності рішень Конституційного Суду України, варто зазначити, що його Рішення від 20 жовтня 2011 р. № 12-рп/2011 містить офіційне тлумачення положення ч. 3 ст. 62, де Суд послався, серед іншого, на Кримінально-процесуальний кодекс України 1960 р. і вжив інші терміноформи: «... доказами в кримінальній справі є фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, *винність* особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (частина перша); ці дані встановлюються показаннями свідка, потерпілого, підозрюваного, *обвинуваченого* ... та іншими документами» [7].

У чинному Кримінальному кодексі (КК) України також неодноразово використовується юридична термінологія, що становить предмет даного дослідження. Частиною 1 статті 50 встановлено, що «покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної *винною* у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого» [8].

Більшою «репрезентативністю» в цьому плані володіє чинний Кримінальний процесуальний кодекс України, який вже в статті 2 визначає, що «завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження,

а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї *вини*, жоден *невинуватий* не був *обвинувачений* або засуджений...». Пунктом 19 статті 3 цього Кодексу стороною кримінального провадження визнається «...з боку захисту... *обвинувачений*...». Цей термін, що позначає процесуальне становище особи в кримінальному процесі (провадженні), широко вживається в Кодексі й далі. Пунктом 10 статті 7 цього Кодексу до загальних засад кримінального провадження, крім інших, віднесено «презумпцію *невинуватості*». А в тексті статті 100 пункту 10 законодавець оперує іншим терміном: «...у разі відсутності у *винної* особи майна...». У пункті 3 статті 108 проголошено, що «службові особи, *винні* в недотриманні розумних строків, можуть бути притягнуті до відповідальності, встановленої законом», так само «за неповагу до суду *винні* особи притягуються до відповідальності, встановленої законом» (п. 4 ст. 330 цього Кодексу). Пункт 2 частини 3 статті 374 зобов'язує «...в разі визнання особи *винуватою* ... у мотивувальній частині вироку...» зазначати «...статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, що передбачає відповідальність за кримінальне правопорушення, *винним* у вчиненні якого визнається *обвинувачений*». Поняттям і терміном «винуватий», «винувата особа» в цьому Кодексі законодавець оперує повсякчас, наприклад: «...у резолютивній частині вироку зазначаються: 1) у разі визнання особи виправданою – прізвище, ім'я та по батькові *обвинуваченого*, рішення про визнання його *невинуватим* у пред'явленому *обвинуваченні* та його виправдання... 2) у разі визнання особи *винуватою*: прізвище, ім'я та по батькові *обвинуваченого*, рішення про визнання його *винуватим* у пред'явленому *обвинуваченні* та відповідні статті (частини статті) Закону України про кримінальну відповідальність» (ст. 374). У статті 381 йдеться: «Суд за клопотанням прокурора або слідчого ... має право розглянути *обвинувальний* акт щодо вчинення кримінального проступку без проведення судового розгляду в судовому засіданні за відсутності учасників судового провадження, якщо *обвинувачений*, що був представлений захисником, беззаперечно визнав свою *винуватість*, не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом *обвинувального* акта за його відсутності, а потерпілий не заперечує проти такого розгляду». І, нарешті, стаття 91 до обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, відносить і «...*винуватість обвинуваченого* у вчиненні кримінального правопорушення, форму *вини*, мотив і мету вчинення кримінального правопорушення» [9].

Текст Кримінально-виконавчого кодексу України також містить такі терміни. У частині 2 статті 39 зафіксовано: «У разі систематичного несвоєчасного подання інформації про виконання громадських робіт або нездійснення контролю відповідальною особою за роботою

та поведінкою засудженого ... уповноважений орган з питань пробації надсилає матеріали правоохоронним органам для відповідного реагування для вирішення питання про притягнення *винних* осіб до відповідальності згідно із законом». А частина 2 статті 37 встановлює, що «до винесення постанови має бути встановлений розмір збитків, обставини, за яких їх було завдано, і ступінь *вини* засудженого в заподіянні збитків...» [10].

Охоронне право активно користується юридичною термінологією цього смислового гнізда, хоча поняття *вини* (та *провини*) відоме всім галузям права, де є інститут ретроспективної відповідальності. У ст. 614 Цивільного кодексу України зазначається: «*Вина* як підстава відповідальності за порушення зобов'язання»: «1. Особа, яка порушила зобов'язання, несе відповідальність за наявності її *вини* (умислу або необережності), якщо інше не встановлено договором або законом. Особа є *невинуватою*, якщо вона доведе, що вжила всіх залежних від неї заходів щодо належного виконання зобов'язання. 2. Відсутність своєї *вини* доводить особа, яка порушила зобов'язання». Або: «Якщо малолітня особа завдала шкоди як з *вини* батьків (усиновлювачів) або опікуна, так і з *вини* закладів або особи, що зобов'язані здійснювати нагляд за нею, батьки (усиновлювачі), опікун, такі заклади та особа зобов'язані відшкодувати шкоду в частці, яка визначена за домовленістю між ними або за рішенням суду» (ч. 4 ст. 1178 цього Кодексу) [11].

Навіть з цих окремих законодавчих положень видно, що такі юридичні терміни як «вина», «винність» і «винуватість» та «винний» і «винуватий» вживаються паралельно та подеколи сприймаються як абсолютні синоніми. Якщо звертатися до наукових праць у галузі права, то в цьому плані вони ще більш строкаті, так само, як і мова документів судової влади, що характеризуються широкою варіативністю щодо застосування різних словоформ на позначення одного юридичного поняття зі смислового гнізда з ядром «вина». Тільки один приклад ілюструє порушення вимог правової доктрини щодо використання юридичної термінології, зокрема таких, як буквальність, непорушність, однозначність, неприпустимість синонімії, постійність, стійкість тощо.

Вихід з такої ситуації вбачається у стилістичному розведенні термінів у спеціалізованих тезаурусах (та нормах-дефініціях), як це закріплено в словникових статтях до загальноживаного слова «*звинувачувати*» та юридичного терміна «*обвинувачувати*». Р. В. Вереша пропонує «невиправдану ... полісемію у вживанні терміна «вина» ... усунути редакційним уточненням відповідних положень Конституції України та КК України», а «...на підставі того, що поняття «винен», «винуватий», «винна особа» є похідними від поняття «винуватість» («винність»), а винність та винуватість – це слова, що позначають одне і те ж поняття, пропонується:

- поняття «винуватість» – «винність»; «винуватий» – «винний» («винен») – «винна особа» розглядати як синоніми, що не мають різного юридичного змісту;
- для однотипності вживання термінології використовувати термін «винуватість» у конституційному, кримінально-процесуальному та кримінальному праві України, оскільки саме цей термін за змістом ч.ч. 1, 2 ст. 62 Конституції України вбачається найбільш коректним;
- «винуватість» визначати як поняття, що включає процесуальний момент – висновок про те, що саме ця особа вчинила відповідне діяння, яке містить склад злочину» [3, с. 15].

Не з усім цим можна погодитися. Тому варто взяти до уваги конфігурації поняття, яке називає юридичний термін «вина», та споріднені з ним.

Розділ п'ятий КК України якраз і має назву «Вина та її форми», а його ст. 23 визначає: «Виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності», тобто до протиправного (тут – злочинного) діяння, злочину. А стаття 11 третього розділу КК України визначає поняття злочину: «1. Злочином є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне *винне* діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину» [8], тобто вина належить до обов'язкових суб'єктивних ознак злочину. Саме так у кримінальному законодавстві незалежної України відображено обґрунтовані континентальною кримінально-правовою наукою підходи до суб'єктивної осудності. Негативна (ретроспективна) юридична відповідальність – за загальним правилом – можлива лише при винному вчиненні забороненого діяння (порушенні охоронної норми). Винуватість же сприймається як ознака, якість, притаманність вини суб'єктові, й у зв'язку з цим суб'єктивному поняттю «вина» ніби додається об'єктивних ознак (не тільки психічне ставлення особи до свого діяння, його наслідків, але й його оцінка іншими, зокрема офіційними, уповноваженими суб'єктами права, наприклад, судом). Визнати юридично (об'єктивно встановити) винуватість, тобто наявність вини юридичної (чи невинуватість, тобто її відсутність), можуть лише суб'єкти, яким надано таке право законом, а до тих пір, наприклад, у кримінальному процесі щодо фізичних осіб діє презумпція невинуватості, а презумпція винуватості ж діє в інших галузях права щодо тих осіб, на яких покладається обов'язок доказувати свою невинуватість. Консенсусу між основними теоріями вини (психологічною, оцінною, фінальною, об'єктивною, нормативною) бути не може, оскільки вони ранжирують ознаки вини, фокусуються лише на одній з них, та не охоплюють усі підходи загалом. Натомість вітчизняним кримінальним законодавством віддано перевагу психологічній теорії вини, що й знайшло відображення в ст. 23 КК України.

Юридичні терміни «вина» і «винуватість» та «винний» і «винуватий» («невинність» і «невинуватість» та інші пари) мають не просто відмінне стилістичне забарвлення, але й етимолого-морфологічні особливості.

Із заперечним префіксом *не-* кращим для сприйняття видається юридичний термін «невинуватість» (невинуватий, невинувата особа), гіршим – «невинність» (невинний, невинна). Мозок не просто пропускає заперечення (за однією з психологічних теорій), але вибудовує аналогію через вплив російської мови з іншим поняттям (недоторканість, цнота, непорочність), аналогії якій насправді немає.

Більше того, ці пари позначають окремі правові категорії. Вважається, якщо «вина» – матеріально-правова категорія, то «винуватість» – процесуально-правова, вторинна для континентального права, яку слід пізнати в регламентованому правовому процесі з певними стадіями та процедурами.

Якщо звертатися лише до відповідних вітчизняних джерел й ігнорувати міжнародно-правові, навіть Загальну декларацію прав людини, де ці категорії також відображені, то через переклад з мови оригіналу терміни не позбавлені формально-суб'єктивних чинників.

За різними словниками вина тлумачиться як провина, правопорушення, причина, початок, джерело, виток, гріх, злочин, психічний стан, умова відповідальності, привід, зачіпка, відмовка та ін. Науковий інтерес у цьому випадку концентруватиметься навколо юридиколінгвістичних підходів.

Етимологія слова «вина»: в значенні «причина, підстава» – давньоруське та старослов'янське «вина»; болгарське «вина»; чеське, словацьке «vina», польське «wina» споріднено з литовським «vaina», тобто «помилка»; латиським «vaīna» (тобто «вина») та «atvainuôt» (тобто «вибачати»), а також, можливо, з латиським «vindex» (тобто «месник», «той, що признає пеню»; а також зі словами «війна», «воїн» та давньоіндійським «véti» (тобто «переслідує») [12]. В українській мові історично спорідненими зі словом «вина» є такі слова, як: повинен/повинна, виняток, обставина, виник тощо, а слово «провина», з огляду на значення префікса, сприймається як: 1) незначна, початкова вина (незначний ступінь вини), наприклад: «У чому моя провина?»); 2) проступок, малозначуще протиправне діяння, незначне правопорушення – це й відбилося в теоретико-правовій класифікації правопорушень (кримінальні правопорушення: злочини, кримінальні проступки; інші правопорушення – провини (делікти)).

Вина містить видимий діяльнісний аспект, а не замикається на суто суб'єктивному, внутрішньому, особистісному сприйнятті. Почуття вини досліджує психологія. Соціальне та юридичне поняття вини ментально відбиває історичний і культурний розвиток нації, концентровані погляди на найважливіші складові співіснування та взаємодії людей.

Оскільки терміни «вина» та «винуватість» споріднені за значенням, то слово «винуватість» сприймається ніби як похідне від слова «вина», утворене, на перший погляд, за допомогою градаційного суфіксу *-уват-* (для порівняння: гіркий – гіркуватий, жовтий – жовтуватий), що позначає неповноту дії, якості. Так само, як від «винний» утворено «винуватий» і далі – «винуватість» (плюс ще один продуктивний суфікс доконаності чи відстороненого стану *-ість-*, що утворює слово з поєднанням значення основи прикметника чи дієприкметника й іменника як частини мови).

Але зазначений суфікс *-уват-* є градаційним і продуктивним тільки щодо якісних прикметників і «не працює» з відносними (як це в нашому випадку зі словом «винуватий»). Юридичного терміна та поняття обмеженої (часткової, неповної) вини (на відміну від обмеженої осудності чи обмеженої дієздатності) в континентальному праві не існує: суб'єкт правовідносин несе ретроспективну юридичну відповідальність лише за наявності вини, тут має значення саме факт існування вини, а форма вини (її ступінь, винуватість суб'єкта права/правопорушення чи його невинуватість) встановлюється в юридичному процесі [13, с. 42]. Тому заперечення проти вживання юридичного терміна «винуватий» («винуваті особи» та ін.) замість «винний» неправильне, бо містить логічну помилку.

Слід взяти до уваги, що насправді іменник «винуватість» походить (утворений) не від іменників «вина», «винність» чи (діє-)прикметників «винний», «винуватий», а від дієслова «винуватити» (звинувачувати, обвинувачувати, обвинуватити, де перше має загальносоціальне і психологічне значення, а інші – суто юридичне, процесуальне. Це той випадок, коли іменник вмотивовано значенням основи дієслова, що й підтверджує висловлену раніше думку.

Таким чином, «винуватий» так як і «обвинувачений» – це процесуальний статус особи (визнаної повноважним суб'єктом винуватою у вчиненні правопорушення). А «обвинувальний», відповідно, – означення до процесу (обвинувачення) чи його підсумкового документа (щодо акту й акта).

«Вина» і «винуватість» позначають різні аспекти протиправної поведінки (негативного правового вчинку). «Винність» і «винуватість» мають і стилістичне, і юридичне розрізнення. «Винуватість» пов'язана з відповідальністю за вчинене правопорушення. «Винність» же – наявність вини. І якщо іменник «винуватість» утворено від дієслова, то іменник «винність» утворено від прикметника «винний», а той – від іменника «вина».

Українській мові відомі й інші юридичні конструкції зі спорідненим значенням. Наприклад, «ставити у вину» (російською «вменять»), «завинити» – бути винним перед кимось, заподіяти шкоду тощо. Багатство нашої мови потрібно використовувати правильно.

Висновки. Підсумовуючи результати загальнотеоретичних правових і правничо-лінгвістичних наукових розвідок, в українській юридичній мові варто віддавати перевагу юридичним термінам «вина», «провина», «винуватість», «винуватий» (вживати їх разом з такими, як: «обвинувачений», «обвинувачення», «обвинувачувати», «обвинувальний» тощо); натомість слова «винність» і «винний» («винна особа»), «звинувачення», «звинуватити» («звинуватити можна невинного, але викрити – тільки винуватого», як сказав давньоримський адвокат, поет і філософ Луцій Апулей [14]) як такі, що належать до загально-соціальної сфери, вживати поза юридичним процесом і текстами [2]. Це убезпечить від правових колізій і неоднозначності трактування правових категорій, від неправильного застосування правових норм, неправильної кваліфікації правопорушень та сприятиме уніфікації правового матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юрчак Е. В. Теория вины в праве : монография ; под ред. Т.В. Кашаниной. М. : Проспект, 2016. 160 с.
2. Ashenden S., Brown J. Guilt. Economy and Society: Journal. Vol. 43. 2014. Issue 1. P. 1–18. URL : <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03085147.2014.893076?src=recsys&journalCode=reso20>.
3. Вереша Р. В. Поняття вини як елемент змісту кримінального права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. ; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2004. 20 с.
4. Греса Н. В. Психологічні чинники усвідомлення вини неповнолітніми злочинцями : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.06. ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2008. 20 с.
5. Мартенко О. Л. Психологічний аналіз окремих кримінально-правових понять (за чинним КК України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06. ; Нац. акад. внутр. справ України МВС України. Київ, 2005. 19 с.
6. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/perv>.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої ст. 62 Конституції України : справа № 1-31/2011 від 20 жовт. 2011 р. № 12-рп/2011. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11/print1448911182487404>.
8. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. Відом. Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Відом. Верховної Ради України. 2013. № 9–13. Ст. 88.
10. Кримінально-виконавчий кодекс України Закон України від 11 лип. 2003 р. № 1129-IV. Відом. Верховної Ради України. 2004. № 3–4. Ст. 21.
11. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. Відом. Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356.
12. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка ; пер. с нем. О. Н. Трубачева. В 4-х т. : Russisches etymologisches Wörterbuch. 4-е изд., стереотип. М. : Астрель. АСТ, 2004. Т. 1. 588 с.

13. Коваленко Є. Г. Теорія доказів у кримінальному процесі України. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 632 с.
14. Колесник А. А. Мудрость веков. 1000 самых важных мыслей в истории человечества. М. : Эксмо, 2013. 336 с.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2017.

Shestopalova L. The Concept of guilt in Ukrainian law.

Background. *So far the lawmakers of Ukraine, lawyers and scientists have not accumulated the unified and well-established approaches to lexical design of the legal concept of «guilt» and related legal concepts.*

Materials and methods. *The information base of research is the texts of existing legal acts of Ukraine and relevant scientific works of domestic scientists. The author used general scientific and special scientific methods, in particular structural-systematic, that includes different components with their specific tasks and functions, which interact with each other for achievement of this objective, comparative legal and linguistic-legal methods and others.*

Analysis of recent researches and publications. *For the modern Ukrainian scientists who were engaged in legal interpretation of guilt, questions of definition and consolidation of its lexical-semantic configuration remains open. Therefore, the problem requires further study.*

The aim of the article lies in the harmonization of legal approaches and the normalization of legal terminology to designate legal category and institution of guilt in the law and its branches, and other single-rooted terms.

The results of the study. *There were reviewed scientific-theoretical, legislative and practical legal approaches to the concept of guilt as an inter-branch Institute of law and related concepts, variability (duality) of use of single-root terms in this semantic «nest» in legal texts, given relevant examples. There was indicated that duality (parallelism) of language design of legal terminology does not promote the correct application of the law, and causes confusion and contradictions, conflicts of law. There was implemented legal and etymology-morphological analysis of the terms: fault, guilt, blame, transgression, guiltiness, the accused, etc. The attention is focused on their stylistic features and the semantic content in the theory of law and practical jurisprudence; the legal statuses marked by them were delimited.*

Conclusion. *The unified approach to the selection and proper application of legal terms of semantic nest in law, which are concentrated around the concept of «guilt» was justified and proposed.*

Keywords: the accused person, blame, guilt, guiltiness, fault, Legal Linguistics, offense, transgression.

REFERENCES

1. Jurchak E. V. Teorija viny v prave : monografija ; pod red. T. V. Kashaninoj. M. : Prospekt, 2016. 160 s.
2. Ashenden S., Brown J. Guilt. Economy and Society: Journal. Vol. 43. 2014. Issue 1. P. 1–18. URL : <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03085147.2014.893076?src=recsys&journalCode=reso20>.
3. Veresha R. V. Ponjattja vyny jak element zmistu kryminal'nogo prava Ukrai'ny : avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk : 12.00.08. ; Kyi'v. nac. un-t imeni Tarasa Shevchenka. Kyi'v, 2004. 20 s.

4. Gresa N. V. Psihologichni chynnyky usvidomlennja vyny nepovnolitnimo zlochyncjamy : avtoref. dys. ... kand. psihol. nauk: 19.00.06. ; Hark. nac. un-t vnutr. sprav. Harkiv, 2008. 20 s.
5. Martenko O. L. Psihologichnyj analiz okremykh kryminal'no-pravovyh ponjat' (za chynnym KK Ukrainy) : avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk : 19.00.06. ; Nac. akad. vnutr. sprav Ukrainy MVS Ukrainy. Kyi'v, 2005. 19 c.
6. Konstytucija Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/perv>.
7. Rishennja Konstytucijnogo Sudu Ukrainy u spravi za konstytucijnym podannjam Sluzhby bezpeky Ukrainy shhodo oficijnogo tlumachennja polozhennja chastyny tret'oi' st. 62 Konstytucii' Ukrainy : sprava № 1-31/2011 vid 20 zhovt. 2011 r. № 12-rp/2011. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11/print1448911182487404>.
8. Kryminal'nyj kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 5 kvit. 2001 r. № 2341-III. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2001. № 25–26. St. 131.
9. Kryminal'nyj procesual'nyj kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-VI. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2013. № 9–13. St. 88.
10. Kryminal'no-vykonavchij kodeks Ukrainy Zakon Ukrainy vid 11 lyp. 2003 r. № 1129-IV. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2004. № 3–4. St. 21.
11. Cyvil'nyj kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16 sich. 2003 r. № 435-IV. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2003. № 40–44. St. 356.
12. Fasmer M. Jetimologicheskij slovar' russkogo jazyka ; per. s nem. O. N. Trubacheva. V 4-h t. : Russisches etymologisches Wörterbuch. 4-e izd., stereotip. M. : Astrel'. AST, 2004. T. 1. 588 s.
13. Kovalenko Je. G. Teorija dokaziv u kryminal'nomu procesi Ukrainy. Kyi'v : Jurinkom Inter, 2006. 632 c.
14. Kolesnik A. A. Mudrost' vekov. 1000 samyh vaznyh myslej v istorii chelovechestva. M. : Jeksmo, 2013. 336 s.